

‘පටිඨාන’ධර්ම දේශනා මාලාව - ‘විච්චාර’
‘ආහාර ප්‍රත්‍යය’ - 20.06.2019

නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

තුන්ලෝකාග්‍ර වූ භාග්‍යවත් වූ අරිහත් වූ සර්වඤ්ඤ සම්මාසම්බුදු පියාණන් වහන්සේට අතීත වශයෙනුත් අනාගත වශයෙනුත් වර්තමාන වශයෙනුත් ලෝකය වශයෙන් පවතින්නා වූ රූප ධර්මයෝ නාම ධර්මයෝ චෛතසික ධර්මයෝ ස්කන්ධ වශයෙන් පවතින ධර්ම සියල්ලක්ම සර්වාකාරයෙන්ම පර උපදේශ රහිතවම අවබෝධකොට ගත්තා වූ උතුම් වූ සර්වඤ්ඤාඥානයෙන් සමන්තාගත වූ සම්මාසම්බුදු පියාණන් වහන්සේට, සර්වඤ්ඤාඥාන ප්‍රතිලාභය පිණිස සතර වැදෑරුම් වූ සීලය දියුණු කළා වූ ශාන්ති නායක සම්මා සම්බුදුපියාණන් වහන්සේට, සර්වඤ්ඤාඥාන ප්‍රතිලාභය පිණිස පාරමී භූමියේදී චිත්ත භාවනාව වැඩුවාවූ සමථ භාවනාවෙන් සිත ආලෝකමත් කරගත්තා වූ ශක්තිමත් කරගත්තා වූ අකුසලයන්ගෙන් මිදුනා වූ කුසලයෙන් වැඩි ගියා වූ සන්තානයක් ඇති සම්මා සම්බුදු පියාණන්වහන්සේට සර්වඤ්ඤාඥාන ප්‍රතිලාභය පිණිස සමාධිය පදනම් කරගෙන ධ්‍යාන ධර්ම පදනම් කරගෙන විදර්ශනා ඥාන වැඩියාවූ මනසිකාරය දියුණු කළා වූ සිහිය වැඩුවාවූ ප්‍රඥාව මුල් කරගෙන ප්‍රඥාවෙන් විදර්ශනා ඥාන මාර්ගයේ ගමන් කොට සියලුම නාම ධර්මයන් ලෝක ධර්මයන් නිසි ආකාර හරි ආකාර තත්වාකාරයෙන් මෙනෙහි කරමින් යථා භූතයට සම්ප්‍රාප්ත වූ වැඩිම කළා වූ ශාන්ති නායක සම්මා සම්බුදුපියාණන් වහන්සේට මම සිරසින් වැද නමස්කාරය කරනවා, මාගේ නමස්කාරය වේවා!

ඒ ශාන්තිනායක සම්මා සම්බුදු රජාණන්වහන්සේගේ උතුම් වූ සන්තානයේ පහළ වූ ඒ උතුම් වූ බුදු නුවණින් පිරිසිදු නුවණින් නිකෙලෙස් නුවණින් දැන අවබෝධ කොට ගත්තා වූ ලෝකයට පැහැදිලිව දේශනාකොට වදාළා වූ ඒ උතුම් වූ ශ්‍රී සද්ධර්මස්කන්ධයට මම සිරසින් වැද නමස්කාර කරනවා මාගේ නමස්කාරය වේවා!

ඒ ශාන්තිනායක සම්මා සම්බුදුපියාණන් වහන්සේගේ නිවැරදි ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය නම් වූ ප්‍රණීත ධර්ම මාර්ගයේ ගමන්කොට ඒ ප්‍රණීත ධර්ම මාර්ගයට එකතුව ඒ ධර්ම මාර්ගයේ වැඩිමකොට සුපටිපන්න ආදී වූ උතුම් ගුණ ලාභීව ලෝකයාට අනුන්තර පුණ්‍යක්ෂේත්‍රයක් වූ ආර්ය මහා සංඝ රත්නයට මම සිරසින් වැද නමස්කාර කරනවා මාගේ නමස්කාරය වේවා!

අනන්ත අපරිමාණ බුද්ධ ගුණානුභාව බලයෙන් අනන්ත අපරිමාණ ධම්ම ගුණානුභාව බලයෙන් අනන්ත අපරිමාණ සංඝගුණයන්ගේ ගුණානුභාව බලයෙන් බුදුගුණ මෙනෙහි කිරීමේ වන්දනා කිරීමේ කුසල චේතනාවන්ගේ ආනුභාව බලයෙන් මේ පින්වත් සෑම දෙනාම මේ වෙලාව වෙනකොට උපදවාගත්තා වූ සියලුම ආකාරයේ කුසල ධර්මයන්ගේ පුණ්‍ය ධර්මයන්ගේ ආනුභාව බලයෙන් අදත් මේ අභිධර්ම වැඩ සටහන තුලින් දේශනාව තුලින්

සකච්ඡාවතුලින් අපි කියලා දෙන්න බලාපොරොත්තුවෙන්නා වූ සියලුම ධර්ම කාරණාවල් ඉතාමත්ම හොඳට සැම දෙනාටම වැටහේවා! තේරුම් ගන්න ලැබේවා! අවබෝධයට පත්වේවා! ඒ සඳහා කිසිම නිවරණ ධර්මයක් බාධකයක් හැටියට ඉදිරිපත් නොවේවා! සිහිය නුවණ අවබෝධවේවා! ඒකට මනසිකාරය අවබෝධ වේවා! හිත සමාධි වේවා! සමාධිමත් සිතෙන් ශාන්ත වූ සිතෙන් නුවණින් මෙනෙහි කිරීමෙන් ධර්මය අවබෝධ කරගෙන ඒකාන්තයෙන්ම චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මයන් නිවැරදිව ප්‍රණීතව ඉතාමත්ම උතුම්ලෙස අවබෝධ කරගෙන බුදුරජාණන්වහන්සේලා පසේ බුදු මහරහතන් වහන්සේලා අවබෝධ කරගත්ත සපර්ශ කොට වදාළ සසර කෙලවර කරපු ඒ ස්ථානය අසංඛත ධාතු සංඛත නිර්වාණ ධාතුව සැමදෙනාටම අවබෝධ කරගන්න ලැබේවා! මෙය ඒකාන්තයෙන්ම ඒ සඳහා ධර්ම මාර්ගයක් ප්‍රතිපත්තියක්ම වේවා! කියලා මෙෙත්‍රියෙන් ආශීර්වාද කරනවා. ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

මේ දක්වාම අභිධර්ම සාකච්ඡා මාර්ගයේ ගමන් කරමින් අපි නොයෙක් මාතෘකා යටතේ ධර්ම සාකච්ඡා පැවැත්වූවා. ධර්ම දේශනාවන් පැවැත්වූවා. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සර්වඤ්ඤාඥානය ස්පර්ශ කරපු ධර්ම ස්ථාන ධර්ම කාණ්ඩ ධර්ම කොටස් සියුම් පැතිකඩ සියුම් ධර්ම ගුණ අපි දේශනාව තුලින් අසා ගත්තා. ඒ පිළිබඳව අපේ හිත යෙදුවා. අපි අපිට තිබෙන්නා වූ දැනුම් ප්‍රමාණයෙන් ඒ ධර්ම කොටස් පුළු පුළුවන් හැටියට ස්පර්ශ කරන්න මහන්සි ගත්තා.

ගිය සතියේ අපි සාකච්ඡා කළා විපාක ප්‍රත්‍යය පිළිබඳව. අද අපිට කලා කරන්න තිබෙනවා සාකච්ඡා කරන්න තිබෙනවා තව ධර්මයක්. ඒ තමයි ආහාර ප්‍රත්‍යයේ තිබෙන්නාවූ විසර්ජනා වාර පිළිබඳව. ආහාර ප්‍රත්‍යය ධර්ම යටතේ තිබෙන විසර්ජනා වාර, කොහොමද ඒ වීථි වාර කලා කරන්නේ, කොහොමද ඒ වීථි වාර ගැලපෙන්නේ කියලා. ඇත්ත වශයෙන්ම ආහාර ප්‍රත්‍යය යටතේ වීථිවාර හෙවත් ද විසර්ජනා ක්‍රම හතක් තිබෙනවා. ඒ විසර්ජනා වාර හත පිළිවෙලින් අපි දැනගමු. මෙහෙමයි ඒ විසර්ජනා වාර තිබෙන්නේ.

1) කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො - කුසලා ආහාරා සම්පයුක්තකානං බන්ධානං ආහාරපච්චයෙන පච්චයො = කුසල ධර්මය කුසල ධර්මයකටම ප්‍රත්‍යය වෙනවා, උපකාර වෙනවා. උදව් වෙනවා, ආහාර ප්‍රත්‍යය වශයෙන්.

දෙවෙනි විසර්ජනා වාර වීථිය මේ විදියටයි කියන්නේ.

2) කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො - කුසලා ආහාරා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං ආහාරපච්චයෙන පච්චයො = කුසල ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට ප්‍රත්‍යය වෙනවා, උදව් වෙනවා, උපකාර වෙනවා ආහාර ප්‍රත්‍යය වශයෙන්.

ඊළඟට තුන්වෙනි වාරය මේවිදියට අපිට කියලා දෙනවා.

3) කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො - කුසලා ආහාරා සම්පයුක්තකානං බන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානාඤ්ච රූපානං

ආහාරපව්වයෙන පව්වයො = කුසල ධර්මයක් කුසල ධර්මයකටත් අව්‍යාකෘත ධර්මයක්ටත් එකවිට ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා.

දැන් එතකොට මෙතැන කුසල ධර්මය මුල්කරගෙන වීථි තුනක් කිව්වා. ඊළඟට තිබෙනවා

4) අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආහාරපව්වයෙන පව්වයො - අකුසලා ආහාරා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං ආහාරපව්වයෙන පව්වයො = අකුසල ධර්මයක් අකුසල ධර්මයකටම ප්‍රත්‍යය වෙනවා උදව් වෙනවා උපකාර වෙනවා ආහාර ප්‍රත්‍යය වශයෙන්.

ඊළඟට පස්වෙනි එක කියනවා මේ විදියට.

5) අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආහාරපව්වයෙන පව්වයො - අකුසලා ආහාරා විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං ආහාරපව්වයෙන පව්වයො = අකුසල ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා.

ඊළඟට 6 වෙනි වීථිය.

6) අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ච අඛ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස ආහාරපව්වයෙන පව්වයො - අකුසලා ආහාරා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං විත්තසමුට්ඨානානාඤ්ච රූපානං ආහාරපව්වයෙන පව්වයො = අකුසල ධර්මයක් අකුසල ධර්මයකටත් අව්‍යාකෘත ධර්මයක්ටත් දෙකටම ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා.

එතකොට දැන් මේකේ තිබෙනවා කුසල ධර්මය කුසලයටයි, අව්‍යාකෘතයටයි, කුසලයටයි අව්‍යාකෘතයටයි දෙකටම එකම වෙලාවේ ආහාර ප්‍රත්‍යය වෙනවා, කියලා වීථි වාර තුනක්.

අකුසල ධර්මය අකුසල ධර්මයට වෙනම, අව්‍යාකෘත ධර්මයට වෙනම. අකුසලයටයි අව්‍යාකෘතයටයි දෙකටම වෙනම වීථි වාර තුනක් තිබෙනවා.

අවසානයේදී තිබෙනවා.

7) අඛ්‍යාකතො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආහාරපව්වයෙන පව්වයො - විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා ආහාරා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං විත්තසමුට්ඨානානාඤ්ච රූපානං ආහාරපව්වයෙන පව්වයො. පටිසන්ධික්ඛණේ විපාකාඛ්‍යාකතා ආහාරා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කටන්තා ච රූපානං ආහාරපව්වයෙන පව්වයො. කබලීකාරො ආහාරො ඉමස්ස කායස්ස ආහාරපව්වයෙන පව්වයො = අව්‍යාකෘත ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකටම ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් උදව් වෙනවා උපකාර වෙනවා ප්‍රත්‍යය වෙනවා

මේ තමයි ආහාර ප්‍රත්‍යය සම්බන්ධයන් ගැට ගැහෙන පෙළ ගස්සලා තිබෙන පැහැදිලි කරලා තිබෙන්නා වූ වීථි වාර 07. දැන් අපි මේ ධර්ම කරුණුටික මේ දිග හැරපු පෙළ ගස්සලා තිබෙන්නාවූ වීථිවාර ටිකේ එළලා දාල බලන්න අපි මාතෘකාවට ගොඩ වෙමු.

මාතෘකාවේ තිබෙන්නේ ආහාර ප්‍රත්‍යය කියලා. ආහාර ප්‍රත්‍යය මීට කලින් අවස්ථාවකදී ප්‍රත්‍යය ධර්ම, ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ධර්ම විස්තර කරගෙන යනකොට අපි දේශනා කරලා තිබෙනවා. නමුත් දැන් ඕක අවුරුද්දකටත් වැඩි කාලයකට කලින් කියලා තිබෙන නිසා නිතර මේ ධර්ම කථනය කනට එන්නේ නැති නිසා මේකේ තිබෙන අදහස මේකේ තිබෙන අර්ථය හිතීන් ටිකක් ඇත් වෙලා දුරුවෙලා. ලෝකයේ තිබෙන්නා වූ සිදුවීම් ඔලුව උඩට ඇවිල්ලා ධර්ම කාරණය යටට පතුලට ගිහිල්ලා හිතෙන් අමතක වෙලා නිසා අද කියන්නා වූ වීථිවාර හත ආහාර ප්‍රත්‍යයට ගලපලා දැනගැනීම පිණිස ආහාර ප්‍රත්‍යය ගැන සුළුවෙන් හරි අපි මතක් කරගන්න ඕනෑ, සිහිපත් කරගන්න ඕනෑ.

මේ ආහාර ප්‍රත්‍යය කියලා කියන්නේ ධර්ම ස්වභාවයක්. යම්කිසි නාම ධර්ම ටිකක් සහ රූප ධර්ම ටිකක් පහළ වෙන්නේම යම්කිසි දේක උදව්වකින්. මේ නාම ධර්ම සමූහය රූප ධර්ම සමූහය නැති වෙන්න නැති වෙන්න නැවත නැවත පහළ වෙන්න මතු වෙන්න හටගන්න උපදින්න හේතු වෙන ධර්මයක් තිබෙනවා. ඒ විතරක් නොවෙයි, හටගත්ත ධර්මය ඉපදිව්ව ධර්මය ඉලිප්පිලා උඩට ආපු ධර්මය මෝරලා ඉස්සරහට යන්න හේතුවෙන ප්‍රත්‍යය වෙන උදව්වෙන ධර්මයක් තිබෙනවා.

සියලු දේම කැඩෙන බිඳෙන බව හැබෑව. නමුත් උපදිව්ව ධර්මයක් සම්පූර්ණයෙන් නැතිවෙලා යන්න කලින් ටිකක් ඉස්සරහට අඩියක් දෙකක් හෝ වේවා පන්නවන්න උදව් වෙන්නා වූ පවතින්න උදව් වෙන්නාවූ කැඩෙන්නේ නැතුව සිංගක් ඉස්සරහට යන්න උදව් වෙන්නා වූ යම්කිසි ධර්මයක් තිබෙනවාද, අන්න ඒ හැකියාව තිබෙන ධර්මයට ඒ උදව් උපකාර වෙන ධර්මයට තමයි ආහාර ගුණය තිබෙන ආහාර ශක්තිය තිබෙන ප්‍රත්‍යය ධර්මය කියලා කියන්නේ. එතකොට ඒක යමක් උපදින්න, ඉස්සරහට පවතින්න උදව් වෙනවා. සිංගක් කැඩෙන්නේ නැතුව වැටෙන්නේ නැතුව ඉස්සරහට යන්න උපකාර වෙනවා. මේක තමයි ආහාර කියන එකේ සරල අදහස සහ තේරුම.

ඉතින් මේ සත්වයෙක් හැටියට උපදින්නේ, සත්වයෙක් හැටියට හටගන්නේ, සත්වයෙක් හැටියට මතු වෙන්නේ කියලා අපි ලෝක ආරයෙන් ලෝක සම්මුතියෙන් කලා කළාට මේ සත්වයෝ ධර්ම වශයෙන් ගත්තහම නාම ධර්මයි රූප ධර්මයි. සත්වයෝ හැටියට කලා කරන මේ නාම ධර්ම රූප ධර්ම ඇතිවෙන්න විශේෂයෙන්ම උදව් උපකාර වෙන ආහාර ගුණය තිබෙන ධර්ම 4 ක් බුදුරජාණන්වහන්සේ හඳුනාගන්නවා. හඳුනාගෙන දේශනා කරනවා. ඒ තමයි කබලීකාර ආහාරය - එස්ස ආහාරය - මනෝ සංවේතනා ආහාරය - විඤ්ඤාණ ආහාරය.

කබලීකාර ආහාරය රූප පැත්තට බරයි. ඒක රූප වලට අයිතියි. ඊළඟට ස්පර්ශ ගතියයි මනෝ සංවේතනා ආහාරයයි විඤ්ඤාණ ආහාරයයි කියන මේ ධර්මතා තුන නාම ධර්ම පැත්තට බරයි. මේ ගැන අපි මීට කලින් බොහොම විස්තර ඇතුළු කියලා තිබෙනවා. ඉතින්

මේකේ සාමාන්‍යයෙන් තේරුම් ගන්න වෙන්වේ රූපයේ පැවැත්ම පිළිබඳව. අපේ මේ ඇහේ පැවැත්ම පිළිබඳව උපකාර වන එහෙම නැත්නම් උදව්වෙන උපස්ථම්භනය වෙන උපකාර වෙන්නාවූ ගතිය කබලිකාර ආහාරයේ තමයි තිබෙන්නේ. ඒකෙන් තමයි ඒ උපස්ථම්භන ගතිය ලබන්නේ.

දෙවෙනි ආහාර ගුණය තමයි ස්පර්ශය. අපි පටිච්චසමුප්පාදය කියන කොට කියනවා එස්ස පච්චයා වේදනා කියලා. වේදනාව කියන එක ඇතිවෙන්න ළඟම උපකාරකයා, ළඟම ආහාර සපයන්නා, ළඟම ආහාරයවන ධර්මය තමයි එස්සය. ස්පර්ශය නිසා සැප වේදනාවක් ඇතිවෙනවා, ස්පර්ශය නිසා දුක්ඛ වේදනාව ඇතිවෙනවා. ස්පර්ශය නිසා මධ්‍යස්ත වේදනාවක් ඇතිවෙනවා. මේ කියන්නා වූ වේදනා තුන පහළ වෙන්වේ ස්පර්ශය නිසා. රූපයට ආහාරය කබලිකාර ආහාරයයි. වේදනාවට ආහාරය ස්පර්ශ ආහාරයයි.

ඊළඟට තව එකක් තිබෙනවා මනෝ සංවේතනා ආහාරය. යම්කිසි කෙනෙක් මෙනැතින් වැටුනහම, මනුස්ස ලෝකයෙන් මරණයට පත් උනහම, මනුස්ස ලෝකයෙන් අයිත් උනහම මේ මහා පොළොව තලයේ එහෙට මෙහෙට දුවපු පැනපු මේ ශරීරය දාල ගියත් එතැනින් ඒ වැඩේ නවතින්නේ නැතුව ඉස්සරහට දික්ගස්සන මේකට සමාන වූ වෙනස් ආකාරයට යම්කිසි රූපයක් නාමයක් කොහේ හෝ වේවා ළඟ හෝ දුර තැනක ඇති කරන ගතියක් තිබෙනවා. අන්න ඒක තමයි මනෝසංවේතනාව කියලා කියන්නේ. ඕකට වෙන තැනක කියනවා කර්ම කියලා. හැබැයි මනෝසංවේතනා කියලා කියන්නේ නාම රූප ධර්ම පැනලා යනකොට නැවත උපදවන්න පුළුවන් ගුණය තිබෙන ගතිය.

අනිත් එක තමයි විඤ්ඤාණ ආහාරය. ඒ විඤ්ඤාණ ආහාරය උප්පත්තියක් ලබලා දෙන ස්ථානයේ උප්පත්තියක් හැටියට මේ නාම රූප ධර්මයෝ ඉස්සරහට අල්ලවලා මතු කරලා දෙනවා. මෙන්න මේ ධර්මතා හතර ගැන තමයි අපි දැන් මේ කථා කරන්නේ. මේවා කොහොමද විචිචාරයකට එහෙම නැත්නම් කොහොමද මේක නාම ධර්ම පැත්තට ගිහිල්ලා රූප ධර්ම මිශ්‍රවෙලා ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ කියන එක අපි කථා කරමු.

මීට පෙර අවස්ථාවක මේ ගැන ගොඩක් විස්තර කියලා තිබෙන නිසා දැන් එව්වර විස්තර කරන්නේ නෑ.

දැන් බලමු පළවෙනි විචි වාරය.

1) කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො = කුසල ධර්මයක් කුසල ධර්මයකට ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියන එක.

මෙතැන කුසල ධර්ම කියලා කියන්නේ සිත් 21 සහ ඒ සිත් 21 සමග අඩුවැඩි වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වෙන චෛතසික ධර්ම 38. ඒ චෛතසික 38 පොදියට ගන්නවා කුසල ධර්ම කියලා.

අපි හොඳට තේරුම් ගන්න ඕනෑ සිත් 89 කිව්වාට කුසල ධර්ම සංඛ්‍යාවට ගැනෙන්නේ නෑ ඔක්කොම. කාමාවචර භූමියේ ක්‍රියාත්මක වෙන සෝභන සිත් 8 + විස්තර ක්‍රමයේ හැටියට ධ්‍යාන සිත් පහේ තිබෙන ධ්‍යාන කුසල් සිත් 5 + අරූපාවචර ධ්‍යාන සිත් 4 + ලෝකෝත්තර

මාර්ග සිත් 4 යි ඔක්කොම එක්කාසු කළහම සිත් 21 යි. මේ සිත් 21 කට කියනවා කුසල ධර්ම කියලා. ඒ කියන්නේ මේවා තමයි ඉස්සරහට උප්පත්තියක් ඇති කරන්න පුළුවන්, එක විත්තක්ෂණයකින් හෝ ඉස්සරහට ඇදිල්ලක් කරන්න පුළුවන් හැකියාව තිබෙන සිත් 21.

ඊළඟට මේ සිත් 21 තනියෙන් උපදින්නේ නෑ. මේ සිත් 21 ට අදාළ වෙච්ච වෛතසික ධර්ම තිබෙනවා 38ක්. ඒ තමයි

- අන්‍ය සමාන වෛතසික 13 = (සර්ව විත්ත සාධාරණ වෛතසික 7 + ප්‍රකීර්ණ වෛතසික 6)
- කුසල වෛතසික 25

මේ ටික ඔක්කොම ගත්තහම 38 ක් තිබෙනවා. මේ විත්ත ගති, වෛතසික ධර්ම 38 ඔය කියන කුසල සිත් 21 අඩු වශයෙන් වැඩි වශයෙන් ඒ ඒ අවස්ථාවට ගැලපෙන විදියට ක්‍රියාත්මක වෙනවා, වැඩ කරනවා. මේකට තමයි ඔය කුසලෝ ධම්මෝ කියලා කියන්නේ. මේ කුසල ධර්මයෝ - කුසලස්ස ධම්මස්ස - කුසල ධර්මයක් උපදිනකොට ආහාර වශයෙන් කුසල ධර්මයකට ප්‍රත්‍යය වෙනවා.

දැන් මේක වෙන විදිය අපි එක සිතක් අරගෙන ඒක කොහොමද අනිත් එකකට ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ කියලා බලමු.

සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංඛාරික කියන කුසල් සිත ගනිමු. අපි හිතමු ඒ සිතේ ප්‍රඥාවත් එක්ක වෛතසික ධර්ම 34 ක් තිබෙනවා කියලා. දැන් මේ වෛතසික ධර්ම 34 යි සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංඛාරික කියන සිතයි ඔක්කොම නාම ධර්ම 35යි. මේ ධර්ම 35 ඇත්තටම මනුස්සයෙක් නොවෙයි. ඇත්තටම පුද්ගලයන් සත්වයෙක් නොවෙයි. මේ සත්වයෙක් නොවන ආත්මයක් නොවෙන මේ නාම ධර්ම 35 ට කියනවා කුසල ධර්ම කියලා. එතකොට මේ කියන්නා වූ කුසල ධර්ම අතර තිබෙනවා ධර්මතා තුනක් ආහාර වැඩේ කරන්න පුළුවන්. ඒ තමයි වෛතසික ධර්ම 34 න් එස්සය කියන වෛතසිකයයි චේතනාව කියන වෛතසිකයයි දෙකට අහාර වැඩේ කරන්න පුළුවන්. ඒ කියන්නේ අනිත් ඒවාට උදව්වක් උපකාරයක් වෙන්න පුළුවන්. විඤ්ඤාණය කියන හිතත් ආහාර ගුණය තිබෙන යම්කිසි වැඩි ගැම්මක් තිබෙන්නා වූ දෙයක්. ඒකනිසා මේ සිතයි වෛතසික 34 කියන මේ ධර්මතා 35 තුළ ආහාර ගුණය, ආහාර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය, අනිත් අයට ගැම්මක් හයියක් දෙන්න පුළුවන් ගතිය මේ ධර්මතා තුනේ තිබෙනවා. එතකොට ඒ ධර්මතා 35 න් තුන්දෙනෙකුට ආහාර ශක්තිය තිබෙනවා නම් තව වෛතසික ධර්ම 32 ක් එතැන ඉන්නවා මේ තුන්දෙනාගේ කෑම වට්ටෝරුව ලබන්න. කෑම ශක්තිය ලබාගෙන වැඩ කරන්න පුළුවන් ගතිය තිබෙන 32 ඉන්නවා. ඒ 32 දෙදෙනාගේ මතුවීම ඒ 32 දෙදෙනාගේ පැවැත්ම ඒ 32 දෙදෙනා කටයුතු කරන්නේ මේ තුන්දෙනාගෙන් උදව් උපකාර ලබාගෙන.

ඕකට මෙන්න මෙහෙම එකක් ගත්තොත් හොඳයි. සමහර අවස්ථාවකදී අපි දැකලත් තිබෙනවා, මමත් ඒක අත් විඳලත් තිබෙනවා. සමහර අවස්ථා වල මිනිස්සු හතර පස් දෙනා

අසරණ වෙලා ඉන්න අවස්ථා තිබ්ලා තිබෙනවා. ඒ කියන්නේ කවුරුවත් කථා කරන්න නෑ. ඒවගේම හොඳක් නරකක් අහන්න කෙනෙක් දුකක් සැපක් අහන්න කෙනෙක් කියලා නෑ. අසරණ වෙලා ඔහොම ඉන්නකොට සමහර අවස්ථාවක මම ඒවගේ තැනකට ගියහම මට කියලා තිබෙනවා ‘දැන් තමයි යන්තම් අපේ හිතට පණක් ආවේ’ කියලා, ඒ කියන්නේ අපි එතැනට ගියාට පස්සේ. සමහර අවස්ථාවලදී අපි දැකලා තිබෙනවා මොකක් හරි කරගන්න බැරුව අසරණවෙලා ඉන්නකොට උදව් කරන්න කලියෙන් මනුස්සයා එතැනට ආව ගමන්ම ඉන්නා වූ අයට ප්‍රබෝධයක්, පුදුම ශක්තියක් පාළුව නැති කමක් අසරණ උනේ නෑ කියලා තමන්ට දැනෙන ගතියක් හිත පිරියන ගතියක් ඒ අයට තිබෙනවා. කන්න බොන්න දීලා නොවෙයි, වෙන උදව් උපකාරයක් කරලත් නොවෙයි. දැකීම් මාත්‍රයෙන් ළඟට යෑම් මාත්‍රයෙන් තවත් කෙනෙක් පණ ගස්සන ගතියක්, තවත් කෙනෙකුට ශක්තියක් වෙන ගතියක්, ඒවගේම නොදී යමක් දෙන ගතියක් තිබෙනවා. ආන්න ඒ වගේ මේ නාම ධර්ම වලත් තිබෙනවා මහා අමුතුව ගුණ ගතියක්. ළඟ ඉන්නකොට අනිත් අයට පණක් එනවා. මේ එස්සය කියන ධර්මය චේතනාව කියන ධර්මය විඤ්ඤාණය කියන ධර්මය යන තුන්දෙනාත් ඔවුනොවුන්ට ආහාර වෙනවා.

විඤ්ඤාණය ඉන්නකොට එස්සයට හරි ශක්තියක්. එස්සය ඉන්නකොට විඤ්ඤාණයට ශක්තියක්. එස්සය ඉන්නකොට වේදනාවට ශක්තියක්. වේදනාව ඉන්නකොට එස්සයටයි විඤ්ඤාණයටයි ශක්තියක්. මේ තුන්දෙනා ඉන්නකොට අනිත් 32 ටම ශක්තියක්. ඒක නිසා මේ තුන්දෙනාගේම තිබෙනවා අනිත් අයව පණ ගස්සන්න පුළුවන් අනිත් අයට ගැම්මක් හයියක් දෙන්න පුළුවන් ගතියක් ශක්තියක් මේ ධර්මතා තුල තිබෙනවා. ඒක නිසා ඒ ශක්තියට තමයි කියන්නේ ආහාර ප්‍රත්‍යය කියලා = ආහාර වශයෙන් පණ දීම් වශයෙන් පණ ගැස්සීම් වශයෙන් උදව්වෙන උපකාර වෙන ධර්ම ගුණය. මේ තුන්දෙනාගේ තිබෙන්නාවූ ප්‍රත්‍යය වෙන ගතිය ලබන්නේ අනිත් අය. එක්කෙනෙකුගේ තිබෙන ශක්තිය අනිත් අය ලබනවා. දැන් අපි කිව්වා මිනිස්සු පිරිසක් තනියම හුදකලාව ඉන්නකොට අපි එතැනට ගිය ගමන් ඒ අයට අමුතුව පණක් එනවා කියලා. එතකොට ඒ අනිත් කෙනෙකුට ශක්තියක් පිහිටක් වෙන්න පුළුවන් ගතිය තිබුණේ අර ගිය කෙනා ගාව. ඒ ශක්තිය ලැබුවේ එතැන ඉන්න අය. ප්‍රත්‍යය උප්පන්නය කියලා කියන්නේ ලබන්නාට. ප්‍රත්‍යය ශක්තිය තිබෙන අයට කියන්නේ ආහාර ප්‍රත්‍යය කියලා. දැන් මේ විදියට කුසල ධර්මයක් තවත් කුසල ධර්මයකට ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා.

දැන් ඔය කිව්වේ එක කොටසක්. තව එකක් තිබෙනවා. දැන් මේ 35 දෙනාම කුසල ධර්ම හැටියටයි නම් කරන්නේ. මේ නාම ධර්ම රචුවම කුසල සිතක තමයි තිබෙන්නේ. ඒක නිසා ඔක්කොම ගණන් ගැනෙන්නේ කුසල කියලා. ඒක නිසා කුසල ධර්මය අනිත් එතැන තිබෙන කුසල ධර්ම වලට උදව් වෙනවා උපකාර වෙනවා.

මගුල් ගෙදරයි මළ ගෙදරයි තිබෙන්නේ එකම තැන නොවෙයි, ඒවා තිබෙන්නේ වෙන වෙනම. මගුල් ගෙදරට යන එන අයට කියනවා මගුල් ගෙදර මිනුස්සු කියලා. මළ ගෙදරට යන එන අයට කියනවා මළ ගෙදර මිනිස්සු කියලා. එතකොට මළ ගෙදර ඉන්න මිනිස්සු ඔවුනොවුන්ට උදව් කරගන්නවා දුක නැති කරගන්න. මගුල් ගෙදර ඉන්න මිනිස්සු

ඔවුනොවුන්ට උදව් කරගන්නවා සතුට බෙදා ගන්න. ආන්ත ඒවගේ කුසල ධර්මය, කුසල ධර්මය පවත්වා ගන්න මතුකරගන්න ඉස්සරහට ගෙනියන්න උදව් කරනවා.

දැන් අපි දෙවෙනි කොටස ගැන අපි හිතමු.

2) කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආභාරපච්චයෙන පච්චයො - කුසල ධර්ම කියලා කිව්වේ කුසල් සිත් 21 වෙනසික ධර්ම 38. මේ රංචුව එකතු වෙලා අබ්‍යාකතයකට උදව් කරනවා, ආභාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියන කථාවයි මේ කියන්නේ.

දැන් අපි ගමු සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංඛාරික කියන සිත. සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංඛාරික කියන සිත මතු උනහම ඒ සිතේ ඔක්කෝම තිබෙන්නේ කුසල ධර්ම. එතැන අව්‍යාකෘතයක් මුකුත් නෑ. අකුසලුත් නෑ. තිබෙන්නේ ඔක්කෝම කුසල. ඒ කුසල නාම ධර්ම රංචුවේ ස්පර්ශය වේතනාව සහ විඤ්ඤාණයයි කියන්නාවූ ධර්මතා තුන අනිත් නාම ධර්ම සමඟ ඉදගෙනම අව්‍යාකෘතයකට උදව් කරනවා කියන කථාවයි මේ කියන්නේ = කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආභාරපච්චයෙන පච්චයො. එතකොට මේ කුසල් සිත පහළ වෙනකොට නිකං පහළ වෙන්නේ නෑ. ඔය කුසල් සිතේ තිබෙනවා අපේ ඇඟේ අපේ ශරීරයේ අපේ ගතේ අමුතු ප්‍රබෝධයක් ඇතිකරන ගතියක්. මේ කුසල් සිත අපේ ශරීරයේ අමුතු ශාන්ත ගතියක් අමුතු සන්සුන් ගතියක් පිරිවිච්ච ගතියක් හදාගෙන මවාගෙන තමයි පහළ වෙන්නේ.

විපස්සනා කරන අයට හොඳට සිහිය දියුණු කරන අයට හොඳට සිහිය තබාගෙන නුවණ අවධිකරගෙන හිතේ පටන් පාදාන්තය දක්වාම බලාගෙන අවධානය තබාගෙන හිත අවධි කරගෙන ඉන්නකොට වෙන මොහොතටවත් හිත දුවන්නේ නැතුව ඉන්නකොට දැනේවි මේ ඇඟ හිස නළල මේ ශරීරයේ අභ්‍යන්තරය සමඟර වෙලාවට සැහැල්ලු වෙනවා, සමඟර වෙලාවට ගොරෝසු වෙනවා, සමඟර වෙලාවට අප්‍රසන්න පීඩාවකින් බර වෙනවා. සමඟර වෙලාවට සෞම්‍ය ගතියක් ඇතිවෙනවා. සමඟර වෙලාවට එන එන හිතත් එක්ක හිත ශාන්ත වෙන්න ශාන්ත වෙන්න අරමුණට හිත බර කරලා හිත ශාන්ත වෙනකොට ඒ ශාන්ත සිතත් සමඟ මේ ශරීරය මේ ඇඟ වෙනස් කමක් දක්වනවා. ඒ වෙනස්කම දක්වන්නේ ඇඟෙන් ලබාගන්නා වූ බලයකට අනුව නොවෙයි. ඒක ලැබෙන්නේ හිතින් ලබාපු හිතේ තිබෙන ගුණයක් නිසා තමයි ඒ ආකාර විකුර්තිය ඇති වෙන්නේ. ඒකට කියනවා සිත නිසා හටගන්නා විත්තප රූප කියලා. ඒ විත්තප රූප සෞම්‍ය වෙන්න නම් හිත සෞම්‍ය වෙන්න ඕනෑ.

කුසල සිතක් සෞම්‍ය නිසා ශාන්ත නිසා ඒකෙන් හදන්නා වූ විත්තප රූප හරි ශාන්තයි සෞම්‍යයයි ප්‍රණීතයි. ඒක නිසා මේ රූප සමුභය අව්‍යාකෘත ධර්මයෝ. ඒවාට ඉස්සරහදී රූප හදන ගතියක් නෑ. මේ සිතින් හටගත්ත රූප වලට කියනවා අව්‍යාකෘත ධර්ම කියලා. එතකොට මේ ඇඟේ පහළ වෙන අව්‍යාකෘත ධර්ම සමුභය පහළ වෙන්නේ හිත නිසා. ඒක නිසා කුසල් සිතට අනුව ශරීරයේ හැදෙන්නා වූ රූප මුල්කරගෙන කියනවා කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආභාරපච්චයෙන පච්චයො කියලා. එතකොට ඒ ශරීරයේ

පහළ වෙන රූප ගතිය ඒ ආකාර විශේෂය පහළ වෙන්තේ මතු වෙන්තේ උපදින්න ආහාර වෙන්තේ ‘එස්සය’ ‘වේතනාව’ සහ ‘විඤ්ඤාණය’ කියන ධර්ම.

ඊළඟට තිබෙනවා

3) කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො කියලා කියන්නේ වෙන කථාවක්. කුසල ධර්මයක් කුසල ධර්මයකටත් ඒ වෙලාවේම අව්‍යාකෘතයකටත් කියන දෙකටම ආහාර ප්‍රත්‍යය ගුණයෙන් ආහාර ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උදව් වෙනවා උපකාර වෙනවා උපස්ථම්භනයක් පිහිටක් වෙනවා කියලා කියනවා. ඒක තේරුම් ගන්න ඕනෑ මේ විදියට. මේ කථාව කියනකොට භූමි සම්බන්ධයකුත් අපි තේරුම් ගන්න ඕනෑ. භූමි සම්බන්ධය කියලා කිව්වහම කාම භූමිය - රූප භූමිය - අරූප භූමිය කියලා තිබෙනවා. තව විදියකට කියනවා නාමයි රූපයි දෙකම තිබෙන තැන - නාම විතරක් තිබෙන තැන - රූප විතරක් තිබෙන තැන කියලා. අරූපාවචරයේ රූප නෑ. එහෙ තිබෙන්නේ වෙන විදියක්. රූපාවචරයේ තිබෙන්නේ වෙන විදියක්. අසංඤ තලයේ තව විදියක්. පඤ්චවොකාරභවයේ එනම් සකන්ධ පහම තිබෙන තැන තව ආකාරයක්. දැන් මෙතැන කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස කියන එක ගණන් ගැනෙන්නේ නාම රූප දෙකම තිබෙන්නා වූ තැනට.

යම් කිසි අවස්ථාවක නාම රූප ධර්ම දෙකම තිබෙන එනම් රූප වේදනා සංඤා සංඛාර විඤ්ඤාණ යන පහම එකතුවෙලා හටගන්න මතුවෙන පඤ්චවොකාර භවයක උපදින අවස්ථාවේ අපි කිව්වා කුසල සිත් තිබෙනවා 21 සහ චෛතසික 38 තිබෙනවා කියලා. මේ ධර්ම නාම ආහාර වශයෙන් හටගන්නවා, ඊළඟට ඒ එක්කම එතැන වැඩ කරන්නා වූ චිත්ත සමුට්ඨානික රූප වලටත් ඒ අවස්ථාවේදීම උදව් වෙනවා උපකාර වෙනවා කියලා. ආත්ත ඒ කථාව තමයි මේ කියන්නේ. එකම වෙලාවේදී නාම ධර්ම ටික නාමයන්ටත් උදව් වෙනවා, එකම වෙලාවේදී ඒ ආහාර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය තිබෙන්නාවූ ඒ ධර්මතා ටික චිත්ත සමුට්ඨානික රූපයන්ටත් ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා. ඒ ගුණය ඒ ශක්තිය එක වෙලාවේදී සිද්ධ වෙනවා කියන එක තමයි මේ කියන්නේ.

මේක හරිම පුදුම දෙයක්. Electricity කියන එකට අත තියන්න අපි බයයි current එක වදියි කියලා. Current එක කියලා කියන්නේ තිබෙන දෙයක්, නමුත් ඒ විදුලිය කියන එක අමුතූම බලයක් අමුතූම ගතියක් අමුතූම හයියක් තිබෙන එකක්. ඒක ජේන්නෙ නෑ. ජේන දේවල් දකින දේවල් සියල්ලේම වෙනසක් කරන්න පුළුවන් ගතියක් ඒකෙ තිබෙනවා. ඒවගේ නොපෙනෙන්නා වූ මේ ධර්මතා තුන තුල තිබෙන්නාවූ සැඟවිව්ව උප්පාදක ආහාර ගුණය හරි බලවත්. හරි පුදුම බල පුදුම හැකියාවල් මේක අස්සේ කැවිලා තිබෙනවා. ඒක නිසා එකම වෙලාවේදී මේ නාම ධර්මයන්ට රූප ධර්ම උපදවන්නත් පුළුවන් අව්‍යාකෘත වශයෙන්, ඊළඟට නාම ධර්ම උපදවන්නත් පුළුවන් ආහාර ප්‍රත්‍යය වශයෙන්. ඒක නිසයි කුසල ධර්මය කුසල ධර්මයන්ටත් අව්‍යාකෘත ධර්මයන්ටත් ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියලා කිව්වේ.

දැන් මේ කාරණා ටික කථා කරලා අපි අනිත් පැත්තට හැරෙමු. මෙව්වර වෙලාවක් අපි මේ ටික කියපු නිසා ඊළඟ කොට්ඨාසය තේරුම් ගැනීමට අමාරුවක් අපහසුවක් වෙන්නේ නැත කියලා අපි විස්වාස කරනවා. ඒක තිබෙන්නේ අකුසල පැත්තට. ඒ වීථිය මේ විදියට තිබෙනවා.

4) අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආභාරපච්චයෙන පච්චයො

අකුසල ධර්ම හැටියට තිබෙනවා ලෝභය වශයෙන් ද්වේශය වශයෙන් මෝහය වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වෙන අකුසල් සිත් 12 ක් සහ එයට සමාන්තරව චෛතසික ධර්ම 27 ක් අඩු වැඩි වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වෙන්න තිබෙනවා. මෙන්න මේ කියන්නා වූ චෛතසික ධර්ම 27 ටත් අකුසල සිත් 12 ටත් කියනවා අකුසලො ධම්මො කියලා. යම්කිසි වෙලාවක අකුසල් සිතක් පහළ වෙනකොට ඒ අකුසල සිතේ තිබෙනවා ධර්මතා තුනක්, නාම ධර්ම වශයෙන්. ඒ තමයි අර මූලින් කියපු ස්පර්ශයයි චේතනාවයි විඤ්ඤාණයයි. මේ ටික ඉස්සරවෙලත් කිව්වා. හැබැයි ඉස්සර වෙලා මේ තුන්දෙනා කුසල නාමය ගත්තා. කුසලො ධම්මො කියලා කුසල නාමය ගත්තේ කුසල සිත්වල පහළ වෙච්ච නිසා. අකුසල සිත්වල පහළ වෙනකොට මේ තුන්දෙනාට කියන්නේ අකුසල ධර්ම කියලා. හේතුව ලෝභ මූල - ද්වේශ මූල - මෝහ මූල සිත් වල පහළ වෙච්ච නිසා.

අපි තේරුම් ගන්න ඕනෑ, මනුස්සයෙක් මළ ගෙදරකට ගියහම එයාට කියන්නේ අවමංගල්‍යයට සහභාගී වෙච්ච එක්කෙනා කියලා. මනුස්සයෙක් මගුල් ගෙදරකට සහභාගී උනහම එයාට කියන්නේ මගුක් ගෙදරට සහභාගී වෙච්ච එක්කෙනා කියලා. විසාල පිරිසක් එක්කාසු වෙලා මරණයක් එක්ක පිටිපස්සෙන් යනවානම් ඒකට කියනවා අවමංගල පෙරහැර කියලා. විසාල පිරිසක් එකතු වෙලා මගුල් ගෙදරක යනවා නම් කියනවා මගුල් ගෙදරක යන පිරිස කියලා. ඒවගේ තමයි මේ කියන්නා වූ ස්පර්ශයයි චේතනාවයි විඤ්ඤාණයයි කියන්නා වූ ධර්මතා තුන කුසලයට පක්ෂව වැඩ කරනකොට කුසල වෙනවා. අකුසලයට පක්ෂව වැඩ කරනකොට අකුසල වෙනවා. මෙතැනදී අකුසල් පැත්තට බරවෙලා කටයුතු කරන නිසා අපි උදාහරණයක් හැටියට ලෝභ මූල අකුසල සිත ගමු. මේ කියන්නාවූ සිතේ යම් කිසි ප්‍රමාණයක චෛතසික ප්‍රමාණයක් තිබෙනවා. ඒ චෛතසික සමූහයේ තිබෙන වේදනාවට සංඥාවට සහ අනිත් චෛතසික ධර්මයන්ට ආභාර ගුණය පණ ගැස්සවීමේ ගුණය ඒ කියන්නේ, ‘ගිනි තියමු කඩමු බිඳිමු ගහමු පහරදෙමු’ කියලා අකුසලයට කථා කළත් ඒකටත් යන්න කට්ටිය ඉන්නවා. ඒවගේ මේ අකුසල ධර්ම වලට ආභාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙන නිසා කියනවා අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආභාරපච්චයෙන කියලා. අකුසල වැඩේ කරනකොටත් මේ ස්පර්ශයයි චේතනාවයි විඤ්ඤාණයයි ඒ අනුව ක්‍රියාත්මක වෙනවා.

5) අකුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආභාරපච්චයෙන පච්චයො

අබ්‍යාකත ධර්ම කියලා කියන්නේ රූප ධර්ම. ඒ රූප ධර්ම වලට චිත්තජ රූප හැටියට පහළ වෙන්න ඉස්සරහට යන්න උදව් වෙනවා උපකාර වෙනවා, ආභාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා. අපි ඉස්සෙල්ලා කිව්වා මනුස්සයෙක් සිහිය එළවාගෙන සිහිය අවධිකරගෙන

නුවණ එළවාගෙන අවධිකරගෙන තමන්ගේ ජීවිතිය දිහා ඉතාමත් ශාන්තව හොඳට බලාගෙන ඉන්නකොට ඒ බලාගෙන ඉන්න වෙලාවේ තමන්ගේ ජීවිතියේ වෙනස් වෙන්නා වූ විත්තප රූප හෝ යම් යම් වෙනස් වීම් වෙන ආකාරය හොඳට ජේනවා. අකුසල් සිතක් තරහ සිතක් ගොරෝසු සිතක් ඇති වෙච්ච ගමන් ඒ සිතත් එක්ක ගස්සලා තැනිගස්සලා තැනිගන්වලා දවලා තවලා රත්කරලා ගන්න ගතියක් ඒකේ තිබෙනවා. ඉතින් අර ඉස්සරවෙලා ශාන්තව තිබුණ ශාරීරික ස්වභාවය අර කර්කස හිතේ ගතිය නිසා ගොරෝසු හිතේ ලෝභ හිතේ ගතිය නිසා තද කරලා ගොරෝසු කරලා බර කරලා වෙනස් කරලා ගන්නවා. ඒ කියන්නේ අකුසල් සිත නිසා මේ ඇඟ ඇතුලේ විත්තප රූප පහළ වෙනවා කියන එකයි. මේ විත්තප රූප කියන්නේ අව්‍යාකෘත ධර්මයෝ. ඒකනිසා කියනවා අකුසලො ධම්මො අබ්‍යාකෘතස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො කියලා. ඒ රූප ටික නිකං පහළ උනේ නෑ. සපර්ශය නිසා චේතනාව නිසා විඤ්ඤාණය නිසා තමයි මේ රූප ටික මතු වෙලා උඩට ආවේ. සිත අවධිකරගෙන ඉන්නකොට හොඳට තේරෙනවා මේ ධර්මය කොච්චර සජීවීද කොච්චර ප්‍රාණවත්ද කොච්චර ඇත්තද කියලා. සිහියෙන් නුවණින් ඉන්නකොට මේ කියන මේ දේවල්, මේ අව්‍යාකෘත රූප ධර්මයෝ තිබෙන නිසා නේද මේ විදියට ඇතිවෙන්නේ කියලා තමන්ට තේරෙනවා.

ඊළඟට අනිත් කාරණය

6) අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ච අබ්‍යාකෘතස්ස ච ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො

මේ වෙලාවේදී අපි ගමු අකුසල සිත් ගොඩෙන් ද්වේශය. මේ ද්වේශය අකුසල ධර්මයක්. ඒ ද්වේශය ඇති උනහම ඒ ද්වේශ සිතේ තිබෙන ස්පර්ශයයි චේතනාවයි විඤ්ඤාණයයි තුන ඒ එක්කම ඉන්නා වූ අනිත් නාම ධර්ම ටිකටත් යම්කිසි ගැම්මක් ඒ වෙලාවේදීම දෙනවා. ඊළඟට ඒ වෙලාවේදීම ඒ සිතේ බලයෙන් පහළ වෙන්නා වූ විත්තප රූප ටික පණ ගස්සලා හැඩ ගස්සලා මතුකරලා දෙන්න උදව් වෙනවා. එතකොට මේ සිතත් අකුසලයි. ඒ සිතේ පහළ වෙච්ච එස්ස චේතනා විඤ්ඤාණ යන ධර්මතා තුනත් අකුසලයි. ඒ ධර්මතා තුන නිසා පහළ වෙච්ච විත්තප රූප ටික අව්‍යාකෘතයි. මේවා අකුසල සිතක මෙහෙය වීම නිසා එකේ ආහාරය ලබාගෙන ආපු අව්‍යාකෘත ධර්ම නිසා කියනවා අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ච අබ්‍යාකෘතස්ස ච ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො කියලා.

- එක වෙලාවකදී කියනවා තනිකර අව්‍යාකෘතයට ආහාර වෙනවා කියලා, අනිත් වෙලාවට කියනවා මේ දෙකටම එක වෙලාවේදී ආහාර වෙනවා කියලා. මෙහෙම දේශනා කරන්න හේතුව එක අවස්ථාවකදී තනි කරලා දක්වනවා නාම ධර්ම හැටියට අනිත් අවස්ථාවේ මිශ්‍ර කරලා දක්වනවා නාම රූප හැටියට.

දැන් අපි මේ විදියට විත්ත වීථි වාර හතෙන් හයක් මේ වෙලාවේදී කලා කළා. තවත් එකක් තිබෙනවා

7) අබ්‍යාකෘතො ධම්මො අබ්‍යාකෘතස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො = අව්‍යාකෘත ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකටම උදව් වෙනවා උපකාර වෙනවා ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියලා.

මේ වැඩේ පටන් ගන්න කලියෙන් අපි කිව්වා මේ ධර්මතා ටික තේරුම් ගන්න කියලා. අපේ පිංවතුන් එක විදියකට සතුටු විය යුතුයි අවුරුදු කීපයකට කලින් සාකච්ඡා කළා මානිකාව. තික මානිකාවේ පළවෙනි පදනුන තමයි කුසලා ධර්මා - අකුසලා ධර්මා - අඛ්‍යාකතා ධර්මා. ඒ ටික දැන ගත්ත හින්දා තමයි මෙතැනට එන්න පුළුවන්කම ලැබුණේ. කුසල ධර්ම තිබෙනවා අකුසල ධර්ම තිබෙනවා අඛ්‍යාකත ධර්ම තිබෙනවා. එක විදියකට සියලු ධර්මයෝ ගොඩවල් තුනකට කළා. අපි හොඳට තේරුම් ගන්න ඕනෑ, මෙතැන අඛ්‍යාකත ධර්ම කියලා කියන්නේ මොනවාද කියලා. ඒ තමයි කුසලත් නොවෙන අකුසලත් නොවෙන තවත් යම්කිසි දෙයක් වේ නම් අන්න ඒවා හඳුන්වනවා අඛ්‍යාකත ධර්ම නමින්. එතකොට අඛ්‍යාකත ධර්ම තිබෙනවා -

- 1) විපාක අඛ්‍යාකතය = විපාක සිත් සහ ඒ සිත්වල යෙදෙන චෛතසිකයෝ
- 2) ක්‍රියා අඛ්‍යාකතය = ක්‍රියා සිත් සහ ඒ සිත්වල යෙදෙන චෛතසිකයෝ
- 3) රූප අඛ්‍යාකතය
- 4) නිර්වාණ ධාතුව

මේ විදියට අඛ්‍යාකත මණ්ඩලයේ කොටස් හතරක් තිබෙනවා. ඒකෙන් ධර්මතා තුනක් හේතු එල ධර්මයේ තිබෙන සංසාරයට මිශ්‍රයි. අනිත් එක සංසාරයෙන් එතෙර වෙච්ච නිර්වාණ ධාතුව.

රහතන්වහන්සේ නමකගේ හිතේ තිබෙන්නේ ක්‍රියා සිත්. නිකන්ම නිකං ලෝකයේ පවතින්න සිත ක්‍රියාත්මක වෙනවා විතරයි. උන්වහන්සේලා අනිත් අකුසල වශයෙන් හෝ කුසල වශයෙන් කිසිවක් කෙරෙන්නේ නෑ. මේ රහතන්වහන්සේලාගේ සිත්වල පහළ වෙන්නේ කුසලත් නොවෙයි අකුසලත් නොවෙයි. ඒක නිසා ඒවාට කියනවා ක්‍රියා සිත් වශයෙන් පහළ වෙන අඛ්‍යාකත ධර්ම කියලා. ඒ ක්‍රියාසිත් වල පහළ වෙන චෛතසික ධර්මත් අඛ්‍යාකත ධර්ම. දැන් මේ රහතන්වහන්සේගේ සිතේ පහළ වෙන ස්පර්ශය අඛ්‍යාකත ධර්මයක්. ඊළඟට චේතනාව අඛ්‍යාකත ධර්මයක්. විඤ්ඤාණය අඛ්‍යාකත ධර්මයක්. මේ අඛ්‍යාකත ධර්ම ටික ඒ ක්‍රියාසිත් වල පහළ වෙන අනිත් නාම ධර්මයන්ට ඒ වෙලාවේ උදව් වෙනවා. ඒ වෙලාවේ ඒ අයට පහළ වෙන්න උපකාරවෙනවා. සිංගක් වෙලා එකට වැඩ කරන්න උපස්ථම්භනය වෙනවා. අන්න ඒක නිසා කියනවා අඛ්‍යාකතො ධර්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධර්මස්ස ආභාරපච්චයෙන පච්චයො කියලා.

මේවා විපාක වශයෙන් ක්‍රියා වශයෙන් සහ රහතන්වහන්සේලාගේ පහළවෙන්නා වූ රූප ධර්මවලටත් බලපානවා. මේ කියන්නාවූ අඛ්‍යාකත ධර්මයෝ උන්වහන්සේලාගේ සන්තානයේ උන්වහන්සේලාගේ ජීවිතියේ තිබෙන්නා වූ රූප වලටත් චෛතසික වලටත් සිත් වලටත් පහළවෙන්න උදව් වෙන නිසා උපකාර වෙන නිසා යම්කිසි ගැමීමක් වෙන නිසා ඒකට කියනවා අඛ්‍යාකත ධර්මයක් අඛ්‍යාකතයකට උදව් වෙනවා, ආභාර ප්‍රත්‍යයෙන් කියලා.

විපාක සිතක් ගත්තහම ඒත් එහෙමයි. දැන් මේ කථාව කියනකොට රහත්නොවූ එක්කෙනා හිතන්න පුළුවන් මේ කාරණය රහතන්වහන්සේලාට අදාළයි සාමාන්‍ය පාතක්ෂනයකට කොහොමද කියලා. පාතක්ෂනයකුගේ තිබෙන්නේ, ප්‍රතිසන්ධි සිතක් පහළ වෙනකොට ඒ ප්‍රතිසන්ධි සිත කුසල නොවෙයි. ඒ ප්‍රතිසන්ධි සිත අකුසලුත් නොවෙයි. ඒ ප්‍රතිසන්ධි සිතට කියන්නේ අව්‍යාකෘත විපාකයක් කියලා. ඒ ප්‍රතිසන්ධි අවස්ථාවේ අව්‍යාකෘත ප්‍රතිසන්ධි සිත ඒ එක්කම පහළ වෙන්නා වූ චෛතසික ධර්මයන්ට සහ රූප ධර්මයන්ට උදව් වෙනවා උපකාර වෙනවා මතු වෙන්න තමන් එක්ක, හිට ගන්න තමන් එක්ක, පවතින්න තමන් එක්ක. ඒක නිසා එතැන කියන්නේ විපාක අඛ්‍යාතනො ධම්මො අඛ්‍යාතතස්ස ධම්මස්ස ආභාරපච්චයෙන පච්චයො කියලා. මේ කිව්වේ විපාක වශයෙන් ක්‍රියා වශයෙන් පවතින්නා වූ ධර්ම වල ආභාර කෘත්‍යය කරන්නාවූ ආකාරය.

තව එකක් තිබෙනවා, ඒ ගැන අපි කලින් කිව්වා. ඒ ගැන කෙටියෙන් කියනවානම්, අපි කෑම කනකොට ඇඟ මහත් වෙනවා. ඒකේදී තිබෙන්නේ කබලිකාර ආභාරයේ තිබෙන්නාවූ ඕජා ගුණය ඉදිරිපත්වෙලා ඒ ඕජා ගුණයෙන් උපස්ථම්භනය වීම, පහළ වීම තමයි තිබෙන්නේ. එතනත් රූපය කියන කබලිකාර ආභාරය අව්‍යාකෘතයයි. මේ ශරීරයට ගැමීමක් ලබාදීම අව්‍යාකෘතයයි. අව්‍යාකෘතයක් අව්‍යාකෘතයකට උදව් වෙන ආකාරය තමයි කියන්නේ. විපාක වශයෙන් ක්‍රියා වශයෙන් ඊළඟට ප්‍රතිසන්ධි අවස්ථාව වශයෙන් හැම අවස්ථාවකදීම මේක තිබෙනවා. ඒක නිසා මේ විදියට අපි වාර හතක් මේ කථා කළේ.

- කුසල ධර්මයක් කුසල ධර්මයකට ආභාර ප්‍රත්‍යය වෙන විදිය.
- කුසල ධර්මයක් අව්‍යාකෘතයකට ආභාර ප්‍රත්‍යය වෙන විදිය .
- කුසල ධර්මයක් කුසලයටයි අව්‍යාකෘතයටයි දෙකටම ආභාර ප්‍රත්‍යය වෙන ආකාරය.
- අකුසල ධර්මයක් අකුසලයන්ට ආභාර ප්‍රත්‍යය වෙන විදිය.
- අකුසලයක් අව්‍යාකෘතයකට ආභාර ප්‍රත්‍යය වෙන විදිය.
- අකුසලයක් අකුසලයටයි අව්‍යාකෘතයටයි ආභාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙන විදිය.
- විපාක වශයෙන් ක්‍රියා වශයෙන් රූප ධර්ම වශයෙන් අව්‍යාකෘත ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට ආභාර ප්‍රත්‍යයෙන් උදව් උපකාර වෙන ගතිය.

අද දවසේ මෙන් මේ ආභාර ප්‍රත්‍යය යටතේ මේ වීථිවාර 7 තමයි මම කියලා දෙන්න බලාපොරොත්තු උනේ. මේ පිංවතුන් මීට කලින් මේ කථනය මේ ධර්ම කාරණය අහගෙන දැනගෙන තිබෙන නිසා මම විස්වාස කරනවා අපේ පින්වතුන්ට මේක ආමාරු නොවෙන්න ඇති කියලා. ඉතින් මේ බුදුරජාණන්වහන්සේ පුංචියට පුංචියටම තිබෙන්නා වූ ධර්මයක් වෙනමම හඳුනාගෙන ඒ ධර්මයේ තිබෙන්නා වූ අනිත් එක්කෙනාට ගැමීමක් දෙන්නා වූ හැඟවිච්ච ගතිය තමයි මේ විදියට මේ ආභාර ප්‍රත්‍යය වශයෙන් හඳුනාගෙන තිබෙන්නේ.

ඒ තථාගත සම්මා සම්බුදුපියාණන් වහන්සේට අපි නමස්කාර කළ යුතුයි. උන්වහන්සේගේ පාරමී ගුණය නිසා තමයි පාරමී බලය නිසා පාරමී ධර්ම ශක්තිය නිසා උන්වහන්සේට ඒ ධර්මය ප්‍රණීත ලෙස උතුම් ලෙස හොඳට අවබෝධ කරගන්න ලැබුණා. ඒ අවබෝධ කරගත්ත ධර්මය අපේ පහසුව අපේ සැනසිල්ල විමුක්තිය පිණිස නිර්මලව යහපත්ව

කරුණාවෙන් දේශනා කොට වදාළා. එසේ දේශනා කොට ඉතිරි කරලා තිබෙන ධර්මය තමයි අපි මේ අවස්ථාවේදී අවස්ථාව අරගෙන අපි කියන්නේ හිතන්නේ මෙතෙහි කරන්නේ ඒවගේම සාකච්ඡා කරන්නේ. මේ වෙලාවේදීත් අපි පැයක් පමණ කාලයක් මේ පින්වතුන්ට ධර්මය කියලා දුන්නා. ඉතින් මේ පින්වතුන් පරණ අහසු දේවලුත් එක්කාසු කරගෙන මෙතෙහි කරමින් මේ ධර්මයට ඇහුම්කන් දුන්නා. ඒවාගේම දැන් මේ ධර්මය ඇසීම තුලින් මෙතෙහි කිරීම තුලින් සිතීම තුලින් උපදවාගන්නා වූ සියලුම කුසල ධර්මයන්ගේ පුණ්‍ය ධර්මයන්ගේ බලයෙන් ශක්තියෙන් මේ පින්වත් සෑම දෙනාටම සැනසිල්ලක් වේවා! යහපතක් වේවා! නිදුක් නිරෝගී දිර්ඝායු සම්පත් අභිවර්ධනය වේවා! විශේෂයෙන්ම ධර්මය කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව පහළ වේවා! මතු වේවා! සෑමදෙනාගේම සන්තාන තුළ ගුණ ධර්ම දියුණු කරගන්න ලැබේවා! ඒවාගේම චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මයන් අවබෝධ කරගෙන සංසාර දුකින් මිදිලා අමාමභ නිවනින් සැනසෙන්න ලැබේවා! කියලා අපි මෙමුත්‍රියෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

මේ මෙහෙයවීම් කටයුතු කළා වූ පින්වත් අපේ ජයන්ත මහත්මයාටත් ඒවාගේම මෙතෙක් කාලයක් මේ දහම් වැඩ සටහන් නොකඩවා දිගට පවත්වාගෙන පැමිණියා වූ පින්වත් ලලිත් මහත්මයාටත් අනිත් පින්වත් සෑම සියලු දෙනාටමත් සැනසිල්ලේ ධර්ම මාර්ගයේ යාගන්න ලැබේවා! මේ කරන්නා වූ ලෝක උපකාරය මහත්ඵල මහානිසංස දෙන්නා වූ උතුම් දහම් සේවාවක්. සෑම දෙනාටම මේ පිං බලයෙන් නිවනින් සැනසෙන්න ලැබේවා! කියලා මම මෙමුත්‍රියෙන් පිං දෙමින් ප්‍රාර්ථනා කරනවා. සෑම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි!

සාධු! සාධු! සාධු!

සීලවන්තං ගුණවන්තං	-	පුඤ්ඤකම්බෙන්තං අනුත්තරං
දුල්ලබෙන මයා ලද්ධං	-	පස්සිතුං වන්දිතුං වරං
සාරිපුත්තාදි ථෙරානං	-	ආගතං පටිපටියා
සද්ධා සීලං දයා වාසං	-	බුද්ධ පුත්තං නමා මහං

ඉහත සඳහන් ධර්ම දේශනාව

අති පූජ්‍ය හන්තේ ජිනාලංකාර ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් දේශිතයි.